

هدف اصلی ادبیات؛ التذاذ است بعد از آن آموزش نه فایده

پای صحبت معصومه عبادی،
دبیر ناحیه دو اراک (استان مرکزی)
دکتر علی اکبر کمالی نهاد

اشاره

خانم معصومه عبادی از دبیران سخت کوش و خوش فکر ناحیه دو اراک (استان مرکزی) است. این گفت و گوی صمیمانه ابعادی از ویژگی های دانشی و روشی ایشان را مشخص می سازد.

معلم موفق را چگونه شخصی می دانید؟

اصل اول در موفقیت هر کس در کار، عدم احساس تکامل است. بر این اساس، معلم همواره تشنه است و خود را دائماً در چالش یادگیری می بیند و سعی می کند بر دانش خویش بیفزاید. این آموزش لحظه به لحظه اتفاق می افتد. یک معلم در عین آموزگار بودن، مشاور، مادر یا پدر و دوست هم هست؛ بنابراین، تمام مهارت ها را باید هم زمان با هم داشته باشد و هر روز آن ها را توسعه دهد، هیچ گاه خود را از آموختن - حتی از دانش آموزان - بی نیاز احساس نکند و سراسر زندگی اش را برای خود کلاس درس بداند؛ به ویژه در تخصصی که دارد، خود را به دانش روز مجهز کند و برای دست یافتن به شیوه های

بدیع و آموزش های نوین بکوشد.

ویژگی های بایسته دبیر ادبیات چیست؟

دبیر ادبیات به خاطر دانش تخصصی خود ویژگی های شاخص و جامعی دارد؛ درست مانند وسعت ادبیات که هدف اصلی آن التذاذ است و بعد از آن آموزش مفاهیم با جلب تأمل و برانگیختن قدرت تفکر و تخیل دانش آموزان؛ از این رو، لازم است دارای شخصیتی جذاب باشد تا بتواند تأثیر کافی را بر یادگیرندگان بگذارد. این ویژگی کلی در جزئی ترین بخش ها نیز باید مورد توجه باشد؛ از جمله در ظاهر، چهره، نوع پوشش، خلق و خو و از همه مهم تر روش تدریس

جذاب و تعامل صحیح با همکاران و دانش‌آموزان.

از خاطرات به یادماندنی دوران معلمی و تدریس خود بگویید.

معلمی هر روزش خاطره است و اصولاً دوستی با دانش‌آموزان خاطره‌آفرین. به اعتقاد من، ماندگار کردن خاطره و تجربه‌اندوزی از این رهگذر مهم‌تر از خود خاطره است. به یاد دارم که در اولین سال تدریس، در یکی از شهرستان‌های استان مرکزی مشغول به کار شدم که حدوداً شصت کیلومتر با محل زندگی‌ام فاصله داشت و من این مسافت را هر روز با اشتیاق خاصی طی می‌کردم. سال تحصیلی رو به پایان بود و من از دانش‌آموزان سال چهارم انسانی امتحان گرفتم. یکی از سؤالات این بود: «اخلاق ناصری از کیست؟»

پاسخ یکی از دانش‌آموزان به این سؤال دانشی برایم جالب و قابل تأمل بود: «خواجه نصیرالدین خاکستری!» در ابتدا خطی روی پاسخش کشیدم اما پاسخ عجیب او مرا رها نمی‌کرد. در پایان تصحیح تصمیم گرفتم بر پاسخ او صحنه بگذارم؛ چون چیزی را به من آموخت که هیچ‌گاه فراموش نکردم و همواره از مهم‌ترین نقاط قوت تدریس من شد؛ دریافتیم که حتی گاهی کدگذاری هم حافظه را از بن‌بست نمی‌رهاند و در ادبیات هم تفکر و مهارت اصل آموزش

است؛ از این رو همواره دانش‌آموزان را به چالش تفکر می‌کشانم. از خاطرات دیگری که در تدریس، راه‌گشای من بوده، تذکری است که دانش‌آموزان در کلاس آرایه‌های ادبی با دیدن لباس شیری‌رنگم و با شرم و حیایی خاص بیان کردند. آن‌ها از من خواستند زمانی که درس آرایه‌های ادبی داریم، لباس مشکی یا تیره نپوشم؛ چون در شادابی و نشاط آن‌ها و در نتیجه یادگیری‌شان تأثیر فوق‌العاده‌ای دارد. از آن زمان من جز در مواقع ضرورت و مناسبت‌ها لباس تیره رنگ به تن نکردم.

در تدریس، از چه روش‌های بدیعی استفاده کرده‌اید؟

من در تدریس معمولاً از چند روش متناسب با کتاب و درس و ظرفیت کلاس استفاده می‌کنم. دو یا سه روش، روش‌هایی معمولی هستند که در همه کلاس‌ها به کار می‌بندم. کار گروهی، مشارکت و یادگیری معکوس از روش‌هایی هستند که با هم به نتایج خوبی می‌رسند و کلاس پویایی را مهیا می‌سازند. در مباحث دانشی مانند تاریخ ادبیات که معمولاً خسته‌کننده هم هست، تنوع شگردی بسیار مؤثر است. من در تدریس این‌گونه مباحث گاه از بازی کمک گرفته‌ام و علاوه بر روش‌های معمول و همیشگی، برای رفع خستگی و خمودگی ناشی از ماهیت این درس‌ها، بازی‌های رایج را به کلاس درس آورده‌ام؛ مانند بازی بیست سؤال و پانتومیم.

نظرتان درباره محاسن و معایب کتاب‌های درسی

کتاب تازه‌تألیف از بین سه نسل کتابی که بنده در دوران خدمت تدریس کرده‌ام، به جرئت می‌توانم گفت به دلیل رویکرد مهارتی، بهترین کتاب‌ها هستند. کتاب نگارش که در پرورش مهارت دانش‌آموزان بسیار مؤثر است یا بخش قلمرو فکری که

دانش‌آموزان فکور و تحلیلگر می‌پرورد یا بخش‌های روان‌خوانی و شعرخوانی با هدف تقویت روخوانی و کسب مهارت در لحن و صحیح‌خوانی متون، شاخصه‌های برجسته کتب جدیدند و نقطه قوت این کتاب‌ها محسوب می‌شوند. البته در این میان، کمبود یا عدم تناسب ساعت تدریس با محتوا از معضلاتی است که دست معلم را برای رسیدن به همه اهداف فوق می‌بندد و محسنات کتب را کم‌رنگ می‌کند.

نظرتان درباره مجله رشد آموزش زبان و ادب فارسی چیست؟

این مجله بسیار وزین و متناسب با نیاز دبیران ادبیات است؛ به‌ویژه در بخش مقاله‌ها و مطالبی که در ارتباط مستقیم با کتب درسی هستند و باعث دانش‌افزایی دبیران می‌شوند، تنها یک مجله نیست بلکه مرجعی مطمئن محسوب می‌شود. همچنین بخشی که به معرفی دبیران ادبیات شاعر و نویسنده اختصاص دارد، مشوق دبیران هنرمند است و قرار دادن آن در مجله جای سپاس و تشکر دارد.